

«*visc*: ajonge: el zumo u xugo crasso y viscoso, que se saca de cierta especie de cardo silvestre, que sirve para untar las varillas o espartos, para coger pájaros; también se dize *bisca*, *liga*, *ajonjolín*» [formes que, com *ajonge* deu entendre com a castellanes, en part probablement dels xurros o els manxecs], CROs, 1764, 246; com a forma valenciana ho confirmen J. G. M. (1935) i EValor (1950), el castellanenc Vicent Segarra (BSCC xvi, 118) i el tortosí Mestre Noé (BDC III, 113).

Jo mateix ho tinc anotat de diverses comarques de Sud a Nord del País: «el *visk* el trauen de les *lonyéres*» Quatretonda, 1962; «la llonja --- el *bisk* ---» Xodos, per agafar moixons; «a les caceres, posem una barreta amb un bri de *bisk*» Canet lo Roig (on explicaren que la planta es diu *lónya*, i el *visc* és un preparat que fan especialment, amb llonja i reïna, bullint les mesclades en una caldera); «una parança amb *bisk* per agarrar tords» La Jana, 1961. D'altra banda és cosa de totes les Illes: «*visc*: matèria o composició aferradissa ab que se cassan aucells: *liga*, *visco* o *bisca*; el que tenen ses plantes», DFgra.; eiv. «*visch*: *liga*», PzCabr., *visc* men. FebrCard.

La forma amb *è* és la de tot el Princ., fora de l'Ebre, i del ross.: ja Miq. Agustí prior de Perpinyà i fill de Banyoles, parlava d'«un grèvol, que és lo arbre de què se fa lo *vesc*» (1617); i Casaponce, de l'ocell que ha «posat les ungles sus del *besch* de l'aucellayre». En el Princ. tant és occidental com oriental (fins a l'edat madura jo no havia sentit mai altra cosa que *bésk*, 1915 ---). Les dades locals mostren, com s'ha d'esperar è en els parlars de l'E., è en els de l'Oest. «Passarem è en les Basses del Vesc. —? — És que allí rau-taven el *bésk*. —? — Sí, dels arbres ---» Espolla, 1958.

Bésk fins al cim dels Pirineus centrals: *bésk* al més alt Pall. (Tor i Esterri de Cardós, 1932-4); preguntant per una branca d'un color diferent que es fa al capdamunt de l'avet, de la qual em parlaven molt a la Vall d'Aran: «potser vol dir lo *bésk*: se fa en lo pi, en donen als porcs», Àreu (1933); «ací caçem los mixons amb *bésk*» Montgai (1956). Pel SO. la forma amb *e* engloba no sols el CpTarr. i les Garrigues, sinó encara també tot el Priorat, on la isoglossa *é/è* passa per dins de la comarca, amb *é* a la major part: a la Morera m'ensenyaven uns «pollancs amb *vésk*», però ja *bésk* a Margalef i *bésk* a l'altre vessant de la Serra, als Torms (1935). Les dades detallades d'AlcM coincideixen amb aquests límits entre *í*, *é*, *è* (només que a Valls els haurien dit no sols *vésk* sinó també *visk*: però potser es tractava d'un que volia donar gust als prejudicis insulars del Canonge Alcover, car ja hem vist (n.) que el reusenc Mata posa *besc* en assonància amb *e*).

A l'Aragó pirinenc i oriental hi ha formes amb *e* i amb *i*: a Echo m'escrivia don V. Méndez Coarasa: «las aguas del arroyo Reguadera se utilizan entre otras cosas para lavadero de ropas y de bres», explicant-ho «*bisque* o *liga*» (20-xii-1966). Però immediata a l'E. d'aquella vall hi ha la d'Aragüés, i allà m'anomenaren *bisko* un ramell de color verd més clar enmig del brançam de l'avet (1966); al Villar del Arzobispo,

m'escrivia J. G. M. (1955), en diuen *guisque*; però és qüestió de preguntar-se si no es tracta del branquilló o pal untat de *vesc* que en el domini castellà té representants quasi pertot: a la Manxa, Baix i Alt Aragó, Múrcia, Andalusia, Cast. la Vella i ja documentat en Berceo, sempre amb aquest sentit; que juntament amb el verb *enguiscar*, *enguizgar*, 'incitar, agullonar', és mot de creació expressiva (GUIZQUE, DCEC/DECH).

10 ¿Hi haurà potser relació amb el *jueu* que els aforismes rurals de Fages de Romà recomanen no tallar de l'arbre? I potser amb el branc capçaler de l'avet aranès (sobre el qual m'explicaré en el D. Ar.-Gc.). Cf. infra *vescarcí*.

15 Els descendents romànics de *viscum* corresponen certament a la quantitat *i*, sembla que tots: oc. *vesc* (PDPF), on ja Daudè de Pradas (fi S. XIII) en el seu Romanç dels Ocells Caçadors, parla dels «auzels qu'om pren ab *vesc*», roms. *vâsc* i diverses formes dialectals italianes i franceses (REW, 9376); Rayn. v, 526; el bc. *biska* (> bilb. *miscla*) deu ser manlleu del ll. vg., encara amb el timbre *i* conservat; l'it. *vischio* (junt amb una variant *viscle* oc. PDPF) no és impossible que parteixi d'una base amb *vī-*, però igual pot suposar *vī-*, amb el tancament causat pel grup *-skī-* (també *skī-*), qualsevol que sigui l'origen del so afegit (dim. llatí en *-i-* o repercussió merament fonètica, recordem el mateix dilema en el cas de LLENTISCLE). El cast. *visco* no compta, en absolut, essent un mer llatinisme (a penes documentat més que per lexicògrafs, des de l'humanista A. de Palencia), com sigui que les denominacions castellanen són *muérdago* o *liga*. El fr. *gui*, amb variant *gu*, es creu raonablement degut a una alteració de *glu* GLÜTEN.

35 En tot cas ens guardarem de seguir les especulacions sempre arbitràries de JBrüch, *Zeitschr. f. r. Ph.* xxxviii (1914-7), 696. Quant a una variant oc. *visc* de la qual ja hi ha alguna dada antiga (PDPF) i moderna: pot ser, sigui llatinitzant, sigui deguda a un compromís entre *vesc* i *viscle*; altrament veg. les dades que dona Ronjat (*Gr. Ist. Prov. Mod.* I, 142), que tot rebutjant els suggeriments de Brüch, dóna raons per anular-les; i ho creu explicable per una contaminació de la *ī* de *FICUS*.

45 Ni el sistema fonètic llatí ni l'etimologia pre-llatina no ens ajuden ni a recolzar-hi la possibilitat d'una variant amb *ī* ni a rebutjar-la: car, encara que la major part dels grups consonàntics causen un abreujament de la vocal precedent, els de *s* i algun altre se'n solen escapar. L'etimologia en realitat s'ignora. Com tants noms de plantes (sobretot les menors) és versemblant que sigui preindoeuropeu. Enfront de les atriscades combinacions d'alguns comparatistes, compilades per Walde (Walde-H. II, 801-2, i Walde-P.), que des d'aquest han passat a l'IEW, 1134.13f. — però no sense posar-los un gran «vielleicht» —, l'única cosa verament versemblant és el parentiu amb el gr. *ἄλος* «*glu*»; Meillet (Ernout-M.) descartant radicalment, si bé tàcitament, tota la resta, es limita a dir quant al mot grec «il doit y avoir un rapport, mais lequel?» El re-